לְמקום ששמו **אוּבְלִין**, **וּמְצָאוּ** שֶׁהוּא **יוֹשֵׁב בְּמָבוֹי** שֶׁאֵין לוֹ בפתחו **אֶלָּא** לְחִי **אֶחָד**. **אָמַר** לוֹ רבי אליעזר לרבי יוסי בן פרידא תלמידו, **בְּנִי**, **עֲשֵׂה** לְחִי **אַחֵר** [–נוסף] למבוי זה. **אָמַר** לוֹ רבי יוסי בן פרידא, **וְכִי לְסוֹתְמוֹ** למבוי זה בלחיים **אֲנִי צָרִיךְ**, כלומר, אם אעשה לחיים משני צידי הפתח יתמעט רוחב הפתח ביותר ויהיה כסתום. **אָמַר** לוֹ רבי אליעזר, **יָפֶתָם** המבוי **וּמַה בְּכָךְ**.

וממשיכה הברייתא ואומרת: **אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שְׁלֹשָׁה** [–פתח המבוי] **פְּתָחוֹת מֵרוֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ כְּלוּם** – שום תיקון, **עַל מַה נֶּחְלְקוּ, עַל אַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד עֶשֶׂר** אמות, **שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, צריך לתקנו על ידי **לְחִי וְקוֹרָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אוֹ לְחִי אוֹ קוֹרָה.**

עתה מבארת הגמרא כיצד יש לפשוט מן הברייתא את הספק בשיטת רבי אליעזר: **קָתָנֵי מִיהַת** – שנינו על כל פנים בברייתא, שאמר רבי יוסי בן פרידא לרבי אליעזר **'וְכִי לְסוֹתְמוֹ אֲנִי צָרִיךְ'. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא** – דברים אלו יהיו מבוארים אם נאמר שרבי אליעזר אמר לו לעשות גם שני **לְחָיַיִן וְגַם קוֹרָה, מִשּׁוּם הָכִי אָמַר** לו **תַּלְמִידוֹ 'וְכִי לְסוֹתְמוֹ אֲנִי צָרִיךְ'**, שהרי באופן כזה נסתם פתח המבוי הן מלמעלה והן מן הצדדים, **אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ** – אבל אם תאמר שרבי אליעזר מצריך לעשות רק שני **לְחָיַיִן בִּלְא קוֹרָה**, אם **כֵּן מַאי לְסוֹתְמוֹ** – מה היתה כוונת רבי יוסי בן פרידא שאמר 'וכי לסותמו אני צריך', הרי אין המבוי נסתם בכך. נמצא שיש להוכיח מברייתא זו שכוונת רבי אליעזר במשנה להצריך גם שני לחיין וגם קורה.

דוחה הגמרא: יתכן שרבי אליעזר אינו מצריך לעשות קורה אלא לחיין בלבד, ורבי יוסי בן פרידא **הָכִי קָאָמַר** – כך היתה כוונתו לומר, **וְכִי לְסוֹתְמוֹ** למבוי זה **בִּלְחָיַיִן** משני צידיו **אֲנִי צָרִיךְ.**

הגמרא מקשה סתירה בין המשנה לברייתא: **אָמַר מַר** – הובא לעיל בברייתא, **אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שְׁלֹשָׁה פְּתָחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ כְּלוּם** – שום תיקון.

מקשה הגמרא: **וְהָא אֲנַן תְּנַן** – והרי שנינו במשנתינו, **מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל כָּל כְּלוּם שֶׁהוּא פְּתוּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁהוּא נִיתָּר אוֹ בִלְחִי אוֹ בְקוֹרָה.** דהיינו, שהוא צריך על כל פנים תיקון מועט, ושלא כדברי הברייתא שאינו צריך כלום.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב אַשִׁי**, אין כוונת הברייתא שמבוי זה אינו צריך שום תיקון, אלא **הָכִי קָאָמַר** – כך כוונתה לומר, הכל מודים במבוי שפתחו פחות מארבע אמות **שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְחִי וְקוֹרָה כְּשִׁיטַת בֵּית שַׁמַּאי** בסתם מבוי, **וְאַף לֹא לְחָיַיִן כְּשִׁיטַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֶלָּא** עושה לו **אוֹ לְחִי אוֹ קוֹרָה, כְּשִׁיטַת בֵּית הִלֵּל** בכל מבוי.

מבררת הגמרא: **וְכַמָּה** – עד כמה יהיה פתח המבוי צר ועדיין יוצרך לתיקון של לחי או קורה. **אָמַר רַב אַחְלַי, וְאִיתֵימָא** [–ויש אומרים שאמר זאת] **רַב יְחִיאֵל, עַד** רוחב **אַרְבָּעָה** טפחים. אבל מבוי שרוחב פתחו פחות מארבעה טפחים אינו צריך תיקון כלל.

הגמרא מבארת כיצד יש לתקן חצר הפרוצה לרשות האסורה עליה: **אָמַר רַב שֵׁשֶׁת אָמַר רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב, מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּפַסֵּי חָצֵר**, כלומר, אף שחכמים חולקים על רבי אליעזר במשנה, וסוברים שאין צריך שני לחיים במבוי אלא די באחד, מכל מקום מודים הם לו בחצר שנפרצה למקום האסור לה שצריכה תיקון לחיים ['פסים'] משני צידי הפתח. **וְרַב נַחְמָן אָמַר, הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּפַסֵּי חָצֵר**, כלומר, אף שיש החולקים על רבי אליעזר גם בחצר, וסוברים שדי לה בפס אחד בלבד, מכל מקום הלכה כרבי אליעזר המצריך שני פסים.

הגמרא מפרשת את דברי האמוראים: **אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק**, לדברי רב, הסובר שיש תנא החולק על רבי אליעזר במבוי ומודה לו בחצר שצריכה שני פסים, **מַאן מוֹדִים** – מי הוא תנא זה, **רַבִּי**. ומדברי רב נחמן שאמר **'הֲלָכָה** כרבי אליעזר בפסי חצר', **מִכְּלָל דְּפְלִיגִי** – יש לדייק שישנם תנאים החולקים על רבי אליעזר גם בחצר וסוברים שדי לה בפס אחד, [**מַאן פְּלִיג עֲלֵיהּ** – ומי הם החולקים בזה], **רַבָּנָן** – חכמים, בני מחלוקתו של רבי. **דְּתַנְיָא** – שכך שנינו בברייתא, **חָצֵר** הפרוצה למקום האסור לה **נִיתֶּרֶת בְּפַס אֶחָד** לדעת חכמים. **רַבִּי אוֹמֵר, בִּשְׁנֵי פַּסִּין.**

הגמרא מבררת את דעתו של רבי יוחנן בדין חצר: **אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, חָצֵר צְרִיכָה שְׁנֵי פַּסִּין.** מקשה הגמרא: **אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַסִּי, מִי** [–וכי] **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי, וְהָא אַתְּ הוּא דְּאָמְרַתְּ** – והרי אתה הוא שאמרת **מִשְּׁמֵיהּ** [–משמו] **דְּרַבִּי יוֹחָנָן, שְׁפַּסֵּי חָצֵר צְרִיכִין שֶׁיְּהֵא בָּהֶן** רוחב **אַרְבָּעָה** טפחים, ובהכרח שרבי יוחנן אינו מצריך פסים משני צדדים. **וְכִי תֵּימָא** – ואם תאמר שכוונת רבי יוחנן שצריך לעשות פס רחב **אַרְבָּעָה** טפחים **מִכָּאן** – מן הצד האחד, **וְעוֹד** פס רחב **אַרְבָּעָה** טפחים **מִכָּאן** – מן הצד השני, ובסך הכל שמונה טפחים, כיצד יתכן לומר כן, **וְהָתָנֵי** – והרי שנה **רַב אַדָּא בַּר אֲבִימִי** בריייתא **קַמֵּיהּ** [–לפני] **דְּרַבִּי חֲנִינָא, וְאָמְרֵי לָהּ** [–ויש אומרים ששנה בריייתא זו] **קַמֵּיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּי**, ובברייתא זו מפרשת שמה ששנינו במשנה להלן (צב.) 'חצר גדולה שנפרצה לקטנה, גדולה מותרת וקטנה אסורה', מדובר באופן שה**קְּטַנָּה בְּעֶשֶׂר** – רוחבה עשר אמות, **וּגְדוֹלָה בְּאַחַת עֶשְׂרֵה** אמות. דהיינו, שאין ביניהם אלא ששה טפחים בלבד, ונמצא שיש לחצר הגדולה פסים ברוחב שלשה טפחים משני צידי פתחה לחצר הקטנה [ציור א]. הרי מוכח מכאן שאין צריך לעשות בחצר שני פסים של ארבעה טפחים, ובהכרח יש לפרש בדברי רבי יוחנן שחצר צריכה פס אחד בלבד ברוחב ארבעה טפחים.

הגמרא מתרצת את הסתירה בדברי רבי יוחנן: **כִּי סָלְיָק** – כאשר עלה **רַבִּי זֵירָא מִינַּאי** – מן הים, **פָּרְשָׁהּ** – פירש את דברי רבי יוחנן כך, כאשר מתקנים חצר על ידי העמדת פס **בְּרוּחַ אַמָּה** – מצד אחד בלבד, צריך שיהא הפס **בְּרוחב אַרְבָּעָה** טפחים, אבל כאשר מעמידים פסים **מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת** – משני צדדים, די בכך שיהא בהם **'מַשָּׂהוּ' לְכָאן וּ'מַשָּׂהוּ' לְכָאן. וְהָדְרָנֵי** – והברייתא ששנה **אַדָּא בַּר אֲבִימִי**, בה נתבאר שצריך להעמיד שני פסים שכל אחד מהם רחב שלשה טפחים, כשיטת **רַבִּי הִיא**, המצריך לעשות שני פסים בחצר, **וְסָבַר לָהּ** – וסובר רבי **כְּשִׁיטַת רַבִּי יוֹסֵי** (להלן יד:), ששיעור רוחב לחי הוא שלשה טפחים.

הגמרא מבררת את דעתו של שמואל בענין חצר: **אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, חָצֵר נִיתֶּרֶת בְּפַס אֶחָד.**

מקשה הגמרא: **אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב יוֹסֵף, מִי** [–וכי] **אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי** – כך, שדי בפס אחד, **וְהָא** [–והרי] **אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב חֲנַנְיָה בַּר שִׁילָא, אֶת לֹא תַּעֲבִיד עוּבְדָא** – אתה לא תעשה מעשה להתיר חצר, **אֶלָּא אוֹ** בְּסתימת **רוֹב הַפְּתָחִים, אוֹ** בְּעשיית **שְׁנֵי פַּסִּין** משני הצדדים.

אָמַר לֵיהּ רב יוסף לאביי, **אֲנָא לֹא יָדַעְנָא** – אני איני יודע לתרץ סתירה זו בדברי שמואל, אלא יודע אני שעשה רב יהודה מעשה להקל כפי המימרא שאמר בשם שמואל להתיר חצר בפס אחד, **עוּבְדָא הֲוָה** – שכן מעשה היה **בְּדוּרָה דְּרַבָּעוָתָא** [–כפר של רועים], **לְשׁוֹן יָם הַנִּכְנָס לְחָצֵר הָוֵה** – פרצו מי הים את דופן החצר במלואה ונכנסו לתוכה [ציור ב], **וְאָתָא** – ובא בעל החצר **לְקַמֵּיהּ** [–לפני] **דְּרַב יְהוּדָה, לשואלו כיצד לתקן החצר להתיר למלאות ממנה מים בשבת, וְלֹא אַצְרְכֵיהּ** – ולא הצריכו לעשות בה **אֶלָּא פַּס אֶחָד** בראש הכותל.

אָמַר לֵיהּ אביי לרב יוסף, **לִשּׁוֹן יָם קָאָמַרְתְּ** – וכי ממעשה זה שאירע במי הים אומר אתה להוכיח שחצר ניתרת בפס אחד, אין אתה יכול ללמוד משם למקומות אחרים, שכן **כָּל הוּא** [–קולא היא] **שֶׁהֶחֱלוּ חֲכָמִים בְּמילוי מַיִם** בשבת, שמותרת אפילו על ידי תיקון מועט.

המשך בעמ' קנו

וּכְדַאֲמַר מִינַּיהּ – וכפי ששאל **רַבִּי טַבְלָא מֵרַב, מְחִיצָה** שהיא **תְּלוּיָה** באוויר, כגון שמחוברת מלמעלה וגבוהה מן הקרקע שלשה טפחים, **מַהוּ שֶׁתַּתִּיר** את הטלטול **בְּחוּרְבָה** [ציור ג]. **אָמַר** לֵיהּ רב לרבי טבלא, **אֵין מְחִיצָה תְּלוּיָה מַהֶרֶת אֶלָּא בְּמַיִם** – כשעשויה מעל גבי מים להתיר למלאות מהם בשבת, שכן **כָּל הוּא שֶׁהִקִּילוּ חֲכָמִים בְּמַיִם.** וכיון שהקילו חכמים לגבי מילוי מים יותר משאר מקומות, לפיכך אין להוכיח מן המעשה שאירע בלשון ים לענין היתר חצר בפס אחד.

חוזרת הגמרא ומקשה: **מִכָּל מָקוֹם קָשְׁיָא** – קשה סתירה בדברי שמואל, שפעמים התיר בפס אחד ופעמים הצריך שני פסים.

מתרצת הגמרא: **כִּי אָתוּ** – כאשר באו **רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מִבֵּי רַב** – מן הישיבה, **פֵּירְשׁוּהָ** – יישבו את הסתירה, וכך אמרו, אם עושה פס **מֵרוּחַ אַחַת** – מצד אחד של הפתח, צריך שיהא **בְּרוּחב אַרְבָּעָה** טפחים, אבל אם עושה פס **מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת** – משני צדדים, די שיעשה **'מַשֶּׁהוּ' לְכָאן וּ'מַשֶּׁהוּ' לְכָאן.**

הגמרא מבררת את דברי שמואל שהצריך לעשות פס ברוב הדופן: **אָמַר רַב פָּפָּא, אִי קַשְׁיָא לִי** – אם יש לי להקשות על דברי שמואל, **הָא קַשְׁיָא לִי** – כך יש לי להקשות, **דְּאָמַר** לֵיהּ **שְׁמוּאֵל לְרַב חֲנַנְיָה בַּר שִׁילָא, אַתְּ לֹא תַּעֲבִיד עוּבְדָּא** – אתה אל תעשה מעשה להתיר חצר הפרוצה למקום שנאסר עליה, **אֶלָּא אוֹ בְּסתימת רוֹב הַדּוֹפָן** של פירצת החצר, **אוֹ בִּשְׁנֵי פַּסִּין.** ועל כך יש לתמוה, **לָמָּה לִי** – מדוע צריך לסתום את **רוֹב הַדּוֹפָן,** הרי **בְּעשׂית פֶּס** שהוא רחב **אַרְבָּעָה** טפחים **סַגֵּי** – די. **וְכִי תֵּימָא** – ואם תרצה ליישב ולומר, **מַאי בְּרוֹב דּוֹפָן** – באיזה אופן הצריך שמואל לסתום את רוב הדופן, **בְּדּוֹפָן** ששיעור כל רוחבה **שִׁבְעָה** טפחים, **דְּכַאַרְבָּעָה** טפחים **הֲוָה לֵיהּ רוֹב דּוֹפָן,** אבל בדופן שהיא רחבה שמונה טפחים ויותר אין צריך לסתום את רובה אלא די בפס ארבעה, מכל מקום עדיין יש לתמוה, בדופן שרוחבה שבעה טפחים **לָמָּה לִי** לעשות פס שהוא רחב **אַרְבָּעָה** טפחים, כלומר, מדוע צריך לסתום את רובה, הרי בְּפס שרוחבו **שְׁלֹשָׁה** טפחים **וּ'מַשֶּׁהוּ' סַגֵּי** – די, **דְּהָא אָמַר רַב אַחְלַי, וְאִיתֵימָא** [–ויש אומרים שאמר זאת] **רַב יְחִיאֵל,** ששיעור פתח הצריך תיקון הוא **עַד אַרְבָּעָה** טפחים, אבל בפחות משיעור זה אין צריך תיקון כלל, ונמצא, שכאשר דופן החצר רוחבה שבעה טפחים די לעשות פס של שלשה טפחים ו'משהו' כדי למעט את פתח החצר מארבעה טפחים, ושוב אין צריך שם עוד תיקון.

מתרצת הגמרא בשני אופנים: **אִיכָּעֵית אֵימָא** – אם תרצה אמור באופן זה, **כָּאן** – דבריו של שמואל נאמרו **בְּחָצֵר,** שהיא מרובעת, או רוחבה יתר על אורכה, **כָּאן** – ואילו דינו של רב אחלי נאמר **בְּמָבוֹי,** שאורכו יתר על רוחבו. כלומר, הדין שאמר רב אחלי שאין צריך לתקן פתח שרוחבו פחות מארבעה טפחים נאמר רק במבוי, אבל בחצר יש להחמיר יותר ולהצריך תיקון גם באופן כזה, ולפיכך כאשר רוחב הדופן הוא שבעה טפחים אין די לעשות פס של שלשה טפחים ומשהו, אלא צריך לסתום את רוב הדופן.

וְאִיכָּעֵית אֵימָא – ואם תרצה אמור באופן אחר, שאכן דינו של רב אחלי נאמר גם בחצר, אלא **דְּרַב אַחְלַי גּוּפֵיהּ תַּנָּאי הִיא** – דין זה שאמר רב אחלי במחלוקת תנאים הוא עומד, ויש החולקים בזה וסוברים שבין חצר ובין מבוי צריכים תיקון לעולם, אף כשאין פתחם רחב ארבעה טפחים.

הגמרא מביאה ברייתא בענין חצר שנפרצה לים: **תָּנוּ רַבָּנָן** בברייתא, **לְשׁוֹן יָם הַנִּכְנָס לֶחָצֵר,** דהיינו, שפרצו מי הים את דופן החצר ונכנסו לתוכה, אך לא נפרצה הדופן במלואה [ציור ה], **אֵין מְמַלְּאִין הֵימֶנּוּ** [–מן לשון הים] מים **בְּשַׁבָּת** אל הבית שבחצר, מאחר והים דינו כברמלית והבית הוא רשות היחיד, **אֶלָּא אִם כֵּן** (יש) [עָשׂוּ] לוֹ **מְחִיצָה גְּבוֹהָ עֲשָׂרָה טְפָחִים** בפתח החצר, כדי לגדור את פירצת הכותל שלא תהא רחבה מעשר אמות. **כַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שאסור למלאות מים בלא תיקון, **כְּשֶׁפֵּירְצָתוֹ** רחבה **בְּיוֹתֵר מֵעֲשָׂר** אמות, **אֲבָל** אם אינה רחבה אלא **עֲשָׂר** אמות **אֵין צָרִיךְ כְּלוּם** – שום תיקון, מאחר ויש שיור בדופן החצר משני צידי הפירצה.

הגמרא מבררת את דברי הברייתא, מדייקת הגמרא: **מְמַלְּא הוּא דְּלָא מְמַלְּאִינַן** – באופן שנפרצה החצר ביותר מעשר אמות אסור למלאות מים מלשון הים אל הבית שבחצר, שהרי מטלטל מכרמלית לרשות היחיד, **הָא מַלְטוּלֵי מְטַלְטְלִינַן** – אבל רשאי הוא לטלטל בתוך החצר, שכן עדיין נידונית היא כרשות היחיד. ולכאורה יש לתמוה על כך, **וְהָא** – והרי **נִפְרְצָה הַחָצֵר בְּמִלּוֹאָהּ** לַיָּם, שהוא **מָקוֹם הֶאְסֵר** לָהּ בטלטול, ואם כן מן הדין היה שתאסר החצר כולה בטלטול.

מתרצת הגמרא: **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן** – באיזה אופן עוסקת הברייתא כאן, **דְּאִית לֵיהּ נִידּוּדֵי** – שנשתיירה מן הפירצה מחיצה בגובה עשרה טפחים, אלא שמי הים כיסו אותה [ציור א], ולפיכך נאסר לשאוב מים מלשון הים אל החצר, אך מכל מקום הותר לטלטל בתוך החצר.

הגמרא מביאה שמועה בשם רב יהודה בענין מבוי שלא עשו בו שיתוף מבואות: **אָמַר רַב יְהוּדָה, מָבוֹי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ** – שלא עשו בו שיתוף מבואות, אם **הִכְשִׁירוּ בְּלֶחִי** – שתיקנו והתירו לטלטול על ידי שעשה לחי בראשו, **הַזּוֹרֵק** חפץ מרשות הרבים **לְתוֹכוֹ, חַיָּיב,** כדין זורק מרשות הרבים לרשות היחיד, משום שהלחי שבראש המבוי נידון כמחיצה, ועל ידי כך המבוי נחשב כסתום גם ברוח הרביעית [שבה נמצא פתח המבוי], נחשב רשות היחיד. ואם **הִכְשִׁירוּ בְּקוֹרָה** – שתיקנו והתירו לטלטול על ידי שעשה קורה בראשו, **הַזּוֹרֵק** חפץ מרשות הרבים **לְתוֹכוֹ, פָּטוּר,** משום שהקורה שבראש המבוי אינה נידונת כמחיצה, ואין המבוי נחשב רשות היחיד מחמתה. ואף על פי שגם בלא הקורה יש למבוי שלש מחיצות, סובר רב יהודה שכדי שהמקום יחשב רשות היחיד צריך שיהיו לו ארבע מחיצות.

מקשה הגמרא: **מַתְקִיף לָהּ** [–הקשה] **רַב שֵׁשֶׁת** על רב יהודה, **מַעֲמָא דְּלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ** – מדברי רב יהודה 'מבוי שלא נשתתפו בו', משמע שהטעם שאם הכשירו בקורה אין המבוי נעשה רשות היחיד, הוא משום שלא עשו בו שיתוף מבואות, **הָא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ** – אבל אם עשו בו שיתוף מבואות, **אֲפִילּוּ** אם **הִכְשִׁירוּ בְּקוֹרָה נָמֵי** [–גם] **חַיָּיב** הזורק לתוכו, וקשה, **וְכִי כְּפָר** לחם **זוּ** שהניחה עבור השיתוף מבואות **עֲשָׂה אוֹתוֹ רְשׁוּת הַיָּחִיד אוֹ** אם לא הניח בו ככר הרי הוא **רְשׁוּת הָרַבִּים,** ודאי שאין הדבר כן, שהרי דיני רשות היחיד אינם תלויים בשיתוף מבואות אלא במחיצות, ואם כן גם אם נשתתפו במבוי, יש לנו לומר שאם הכשירו בקורה הזורק לתוכו יהיה פטור.

הגמרא מקשה קושיא נוספת: **וְהָתַנְיָא** – והלא שנינו בברייתא, **חֲצֵירוֹת שֶׁל רַבִּים** – חצירות שבתים רבים פתוחים להן, **וּמְבוֹאוֹת שֶׁאֵינָן מְפוּלָּשִׁין** – שאין שני ראשיהם פתוחים לרשות הרבים, אלא ראשם האחד סתום על ידי מחיצה, וראשם השני פתוח לרשות הרבים, **בֵּין אִם עֵירְבוּ** ביניהם, כלומר, שבחצירות עשו עירוב חצירות, וכן במבואות עשו שיתוף מבואות, **וּבֵין אִם לֹא עֵירְבוּ** ביניהם, **הַזּוֹרֵק לְתוֹכָן, חַיָּיב.** ומבואר שגם מבוי שלא עשו בו שיתוף מבואות נחשב רשות היחיד והזורק לתוכו חייב, ומסתימת הברייתא משמע שבין אם הכשירם בלחי ובין אם הכשירם בקורה, הזורק לתוכם חייב, וקשה על רב יהודה שסובר שמבוי שלא עשו בו שיתוף מבואות והכשירו בקורה אינו נחשב רשות היחיד והזורק לתוכו פטור.

הגמרא חוזרת בה מהאמור לעיל, ומביאה את דברי רב יהודה בנוסח אחר: **אֶלָּא אִי אִיתְּמַר הָכִי אִיתְּמַר** – אלא מה שנאמר בשם רב יהודה בדין מבוי שאין בו שיתוף מבואות, על כרחך שכך נאמר, **אָמַר רַב יְהוּדָה, מָבוֹי** מפולש, ששני ראשיו פתוחים לרשות הרבים, **שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְשִׁיתּוּף,** כלומר, שקודם שתיקנו כדינו אין שיתוף מבואות מתיר לטלטל בו, אם **הִכְשִׁירוּ בְּלֶחִי** – שתיקנו והתירו לטלטול על ידי שעשה לחי בראשו, אף על פי שעדיין אינו ראוי לשיתוף ומדרבנן אסור לטלטל בתוכו, **הַזּוֹרֵק** מרשות הרבים **לְתוֹכוֹ, חַיָּיב,** שכיון שיחד עם הלחי יש לו שלש מחיצות, נחשב רשות היחיד מן התורה. ואם **הִכְשִׁירוּ בְּקוֹרָה** – שתיקנו והתירו לטלטול על ידי שעשה קורה בראשו, **הַזּוֹרֵק** מרשות הרבים **לְתוֹכוֹ, פָּטוּר,** הואיל והקורה אינה נידונת כמחיצה [אלא מועילה משום היכר, וכדלהלן], אינו נחשב רשות היחיד.

הגמרא לומדת מכאן מהי דעת רב יהודה בדין לחי ובדין קורה. אומרת הגמרא: **אַלְמָא קָסָבַר** – מוכח שרב יהודה סובר שלֶחִי מועיל **מְחִיצָה,** ולכן מבוי מפולש שעשה לחי בראשו נחשב רשות היחיד והזורק לתוכו חייב, **וְקוֹרָה** מועילה **מְשׁוּם הֶיכֵּר,** שעל ידי הקורה שבראש המבוי, ניכר לאנשים שהמבוי הוא רשות היחיד, ולא יבואו לטעות ולומר שכשם שמותר לטלטל במבוי כך מותר לטלטל ברשות הרבים. וכיון שהקורה מועילה משום היכר ואינה נידונת כמחיצה, לכן מבוי מפולש שעשה קורה בראשו אינו נחשב רשות היחיד והזורק לתוכו פטור.

הגמרא מביאה שגם רבה סובר כן: **וְכֵן אָמַר רַבָּה, לֶחִי** מועיל **מְשׁוּם מְחִיצָה, וְקוֹרָה** מועילה **מְשׁוּם הֶיכֵּר.**

הגמרא מביאה דעה החולקת על רב יהודה ורבה: **וְרַבָּא אָמַר, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה** – בין לחי ובין קורה, מועילים **מְשׁוּם הֶיכֵּר,** שעל ידי הלחי או הקורה שבראש המבוי, ניכר לאנשים שהמבוי הוא רשות היחיד, ולא יבואו לטעות ולומר שכשם שמותר לטלטל במבוי כך מותר לטלטל ברשות הרבים.

הגמרא מקשה על רבא: **אִיתְּיבֵיהּ** [–הקשה] **רַב יַעֲקֹב בַּר אַבָּא לְרָבָא,** שנינו בברייתא, **הַזּוֹרֵק** חפץ מרשות הרבים **לְתָמֶּךְ, אִם יֵשׁ לוֹ** [–למבוי] **לֶחִי** בראשו, **חַיָּיב,** כדין הזורק מרשות הרבים לרשות היחיד. ואם **אֵין לוֹ** [–למבוי] **לֶחִי** בראשו, **פָּטוּר,** הואיל והמבוי אינו נחשב רשות היחיד. ומדברי הברייתא שאם יש למבוי לחי והזורק לתוכו חייב, מוכח שלחי משום מחיצה, ולכן המבוי נחשב רשות היחיד.

מתרצת הגמרא: **הָכִי קָאָמַר** – כך כוונת התנא ששנה את הברייתא, מבוי שאינו מפולש, שיש לו שלש מחיצות, **וְאֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא** לתת **לֶחִי** בראשו כדי להתיר לטלטל בו, **הַזּוֹרֵק** חפץ מרשות הרבים **לְתוֹכוֹ, חַיָּיב,** כדין הזורק מרשות הרבים לרשות היחיד, משום שכדי שהמקום יחשב רשות היחיד מן התורה, די שיהיו לו שלש מחיצות, ולכן אף על פי שאין לחי בראש המבוי, מכל מקום הוא נחשב רשות היחיד מחמת שלושת המחיצות שיש לו, שמקום שיש לו שלש מחיצות, נחשב לרשות היחיד. אבל מבוי מפולש, שכדי להתיר לטלטל בו הוא צריך לתת **לֶחִי** בראשו האחד, **וְגַם דָּבָר אַחֵר** [–צורת הפתח] בראשו השני, **הַזּוֹרֵק** חפץ מרשות הרבים **לְתוֹכוֹ, פָּטוּר,** וגם אם עשה לחי בראשו האחד פטור, שהלחי אינו נידון כמחיצה, וממילא יש למבוי רק שתי מחיצות.

הגמרא מקשה על רבא קושיא נוספת: **אִיתְּיבֵיהּ** – הקשה רב יעקב בר אבא לרבא, שנינו בברייתא, **יָתֵר עַל כֵּן** – חידוש גדול מזה **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פָתְחִים בִּשְׁנֵי צִידֵי רְשׁוּת הָרַבִּים,** זה כנגד זה, ורוצה לטלטל במקום שבין שני הבתים, **עוֹשֶׂה לֶחִי מִכָּאן** – בקצה הבית האחד, **וְלֶחִי מִכָּאן** – בקצה השני של אותו בית [ציור ב], ועל ידי זה יש סתימה לשני צידי רשות הרבים, **אוֹ** שעושה **קוֹרָה מִכָּאן** – שמניח קורה בין שני הבתים, ראשה האחד על גבי הבית שבצד האחד, וראשה השני על גבי הבית שבצד השני, **וְכֵן** מניח **קוֹרָה** נוספת **מִכָּאן** – מהצד השני של הבתים [ציור ג], **וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּאֶמְצַע** [–בין שני הבתים] מבית לבית. **אָמְרוּ לוֹ** חכמים, **אֵין מְעָרְבִין רְשׁוּת הָרַבִּים בְּכָךְ,** ומוכח שלחי משום מחיצה, ולכן סובר רבי יהודה שאם עשה לחי מכאן ומכאן יכול לטלטל באמצע, וקשה על רבא שאמר עשה לחי משום היכר. ואין לתרץ שרק רבי יהודה סובר כן, אבל חכמים חולקים עליו, משום שגם חכמים לא נחלקו על רבי יהודה אלא ברשות הרבים, משום שמעבר הרבים מבטל את המחיצות, אבל במבוי מפולש אינם חולקים עליו, וגם הם מודים שאם עשה לחי מכאן ומכאן או קורה מכאן ומכאן מותר לטלטל באמצע.

מתרצת הגמרא: **הָתָם קָסָבַר** – שם, לענין שני בתים בשני צידי רשות הרבים, סובר **רַבִּי יְהוּדָה שְׁתֵּי מְחִיצוֹת דְּאוֹרַיְיתָא** – מקום שיש לו שתי מחיצות נחשב רשות היחיד מן התורה, ולכן המקום שבין שני הבתים נחשב רשות היחיד על ידי שתי מחיצות הבתים שמכאן ומכאן. ומה שהצריך רבי יהודה לעשות לחיים או קורות, הוא רק משום היכר, כדי שלא יבואו לטלטל ברשות הרבים, אבל מדאורייתא המקום נחשב רשות היחיד גם בלא הלחיים או הקורות. וטעמם של חכמים שנחלקו על רבי יהודה, אינו משום שמעבר הרבים מבטל את המחיצות, אלא הוא משום שלדעתם צריך שלש מחיצות כדי שהמקום יחשב רשות היחיד, וכיון שלחי או קורה אינן

המשך בעמ' קסא

מועילות כמחיצה, אין המקום נחשב רשות היחיד.
הגמרא מביאה שמועה בדין מבוי מרובע: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מָבוֹי שֶׁאָרְכּוֹ כְּרָחְבּוֹ** – שמידת אורכו שוה למידת רוחבו, **אֵינוֹ נִיתָּר בְּלֶחִי** שרוחבו מַשֶּׁהוּ בלבד, כשאר מבוי שניתר בלחי משהו, אלא צריך לעשות בראשו פס ברוחב ארבעה טפחים, שכיון שאורכו ברוחבו, נעשה דינו כחצר שאינה ניתרת בלחי משהו, אלא בפס ברוחב ארבעה, וכפי שיבואר להלן.
שמועה נוספת בדין מבוי מרובע: **אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אַשִׁי אָמַר רַב, מָבוֹי שֶׁאָרְכּוֹ כְּרָחְבּוֹ** – שמידת אורכו שוה למידת רוחבו, **אֵינוֹ נִיתָּר בְּקוֹרָה** שרוחבה טֶפַח כשאר מבוי שניתר בקורה שרוחבה טפח, אלא צריך לעשות בראשו פס ברוחב ארבעה טפחים, הואיל ודינו כחצר שאינה ניתרת בקורה טפח, אלא בפס ברוחב ארבעה, וכפי שיבואר להלן.
רבי זירא מבאר ששמועות אלו מכוונות: **אָמַר רַבִּי זֵירָא, כַּמָּה מְכַוְּונִין שְׁמַעְתָּא דְּסָבֵי** – כמה מכוונות השמועות שאמרו זקנים אלו בשם רב, **כֵּיוָן דְּאָרְכּוֹ** של מבוי זה **כְּרָחְבּוֹ, הֲוָה לֵיהּ** – נעשה דינו של מבוי זה **כְּחָצֵר, וְחָצֵר אֵינָהּ נִיתֶּרֶת בְּלֶחִי, וְכֵן אֵינָהּ נִיתֶּרֶת בְּקוֹרָה, אֶלָּא** רק **בְּפַס אַרְבָּעָה**, וכפי שיבואר להלן.
מקשה רבי זירא על דברי רב: **אָמַר רַבִּי זֵירָא, אִי כַּשָּׁיָא לִי, הָא כַּשָּׁיָא לִי** – מה שקשה לי כאן, הוא זה, **לֵיהֱוֵי הַאי לֶחִי כְּפַס מַשֶּׁהוּ וְנִשְׁתְּרֵי** – מדוע אין אומרים שהלחי נידון כפס שרוחבו משהו, ויתיר את המבוי שאורכו כרוחבו מדין פס.
הגמרא דוחה את קושיית רבי זירא: **אִישְׁתַּמִּיטַתֵּיהּ הָא** – נשכחה מרבי זירא שמועה זו **דְּאָמַר רַבִּי אַפִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, פְּסֵי חָצֵר, צְרִיכִין שֶׁיְּהֵא בָּהֶן רוחב אַרְבָּעָה** טפחים, שכיון שהחצר מיועדת לתשמישי צינעא, צריך לגודרה יותר ממבוי, וכיון שמבוי שאורכו כרוחבו דינו כחצר, אף הוא צריך פס ארבעה ואינו ניתר בפס שרוחבו משהו.
הגמרא מבארת איזה מבוי ניתר בלחי או בקורה, ואיזו חצר ניתרת בפס ארבעה: **אָמַר רַב נַחְמָן, נַקְטִינַן** – מסורת בידינו מאבותינו, **אֵיזֶהוּ מָבוֹי שֶׁנִּיתָּר בְּלֶחִי, וְכֵן** ניתר גם **בְּקוֹרָה, כָּל שֶׁאָרְכּוֹ יֶתֶר עַל רָחְבּוֹ הֲוָה לֵיהּ מָבוֹי** – אם אורכה של החצר גדול מרוחבה, דינה כמבוי, **וּמָבוֹי בְּלֶחִי וְקוֹרָה סָגֵינָא** – וכדי להתיר מבוי די בלחי או בקורה, ואף חצר זו ניתרת בלחי או בקורה. **וְאִי לָא** – ואם אין אורכה של החצר גדול מרוחבה, **הֲוָה לָהּ** – הרי דינה כשאר **חָצֵר**, וצריכה פס ברוחב ארבעה טפחים כדי להתירה. ואין כוונת רב נחמן למעט חצר עגולה, אלא למעט חצר שאורכה יתר על רוחבה, שאינה צריכה פס ארבעה אלא דינה כמבוי וניתרת בלחי או בקורה בלבד.
מבררת הגמרא: **וְכַמָּה** יהיה אורכה יתר על רוחבה שנאמר שאין דינה כחצר וניתרת בלחי שרוחבו משהו בלבד.
מבארת הגמרא: **סָבַר שְׁמוּאֵל לְמֵימַר** [–לומר], **עַד דְּאִיכָּא** [–שיהיה] אורכה **פִּי שְׁנַיִם בְּרָחְבָּהּ**, נידונת כחצר, ורק אם אורכה פי שנים מרוחבה, נידונת כמבוי.
מביאה הגמרא שרבי חייא חלק בזה: **אָמַר לֵיהּ רַב** לשמואל, **הָכִי אָמַר חֲכִיבִי** – כך אמר דודי רבי חייא, **אֲפִילּוּ** אם אורכה יתר על רוחבה **בְּמַשֶּׁהוּ** בלבד, דינה כמבוי, וניתרת בלחי או בקורה.
שנינו במשנה (לעיל יא:): **מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד בּוֹ' לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מְבוֹי שֶׁהוּא פָּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁהוּא נִיתָּר אוֹ בְּלֶחִי אוֹ בְּקוֹרָה, עַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל רָחְבּוֹ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד עֶשֶׂר, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֶחִי וְקוֹרָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה,

רָחְבּוֹ, וּבָתִּים וַחֲצֵרוֹת פְּתוּחִים לְתוֹכוֹ, כלומר, ששתי חצירות פתוחות למבוי, ובכל חצר יש בית אחד שפתוח לחצר, שכך היו דירותיהם, שלפני כל בית היתה חצר. **וְאֵיזוֹ הִיא חָצֵר שֶׁאֵינָהּ נִיתֶּרֶת בְּלֶחִי**, וְכן אינה ניתרת בקוֹרָה, **אֶלָּא** ניתרת **בְּפַס אַרְבָּעָה, כָּל שֶׁמְּרוּבַּעַת** – שמידת אורכה שוה למידת רוחבה, אבל חצר שאינה מרובעת, ניתרת בלחי או בקורה.
מבררת הגמרא: האם כוונת רב נחמן היא שחצר **מְרוּבַּעַת אֵין** – כן ניתרת בפס ארבעה, אבל חצר **עֲגוּלָה לֹא** צריכה פס ארבעה כדי להתירה, וכי משום שעגולה היא, ניתרת בלחי שרוחבו משהו בלבד.
מבארת הגמרא: **הָכִי קָאָמַר** – כך כוונת רב נחמן, **אִי אַרְכָּהּ יֶתֶר עַל רָחְבָּהּ הֲוָה לֵיהּ מָבוֹי** – אם אורכה של החצר גדול מרוחבה, דינה כמבוי, **וּמָבוֹי בְּלֶחִי וְקוֹרָה סָגֵינָא** – וכדי להתיר מבוי די בלחי או בקורה, ואף חצר זו ניתרת בלחי או בקורה. **וְאִי לָא** – ואם אין אורכה של החצר גדול מרוחבה, **הֲוָה לָהּ** – הרי דינה כשאר **חָצֵר**, וצריכה פס ברוחב ארבעה טפחים כדי להתירה. ואין כוונת רב נחמן למעט חצר עגולה, אלא למעט חצר שאורכה יתר על רוחבה, שאינה צריכה פס ארבעה אלא דינה כמבוי וניתרת בלחי או בקורה בלבד.
מבררת הגמרא: **וְכַמָּה** יהיה אורכה יתר על רוחבה שנאמר שאין דינה כחצר וניתרת בלחי שרוחבו משהו בלבד.
מבארת הגמרא: **סָבַר שְׁמוּאֵל לְמֵימַר** [–לומר], **עַד דְּאִיכָּא** [–שיהיה] אורכה **פִּי שְׁנַיִם בְּרָחְבָּהּ**, נידונת כחצר, ורק אם אורכה פי שנים מרוחבה, נידונת כמבוי.
מביאה הגמרא שרבי חייא חלק בזה: **אָמַר לֵיהּ רַב** לשמואל, **הָכִי אָמַר חֲכִיבִי** – כך אמר דודי רבי חייא, **אֲפִילּוּ** אם אורכה יתר על רוחבה **בְּמַשֶּׁהוּ** בלבד, דינה כמבוי, וניתרת בלחי או בקורה.
שנינו במשנה (לעיל יא:): **מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד בּוֹ' לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מְבוֹי שֶׁהוּא פָּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁהוּא נִיתָּר אוֹ בְּלֶחִי אוֹ בְּקוֹרָה, עַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל רָחְבּוֹ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד עֶשֶׂר, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֶחִי וְקוֹרָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה,